

УДК [378:378.091.12.011.3-051:0/9].011.2:004
[https://doi.org/10.35387/od.1\(25\).2024.19-32](https://doi.org/10.35387/od.1(25).2024.19-32)

**Кучерявий Олександр
Георгійович** – доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Kucheryavyi Oleksandr – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Leading Researcher of the Department of Theory and Practice of Pedagogical Education of the Ivan Ziazun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-5469-0949>
E-mail: oleksandr.kuch@ukr.net

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті висвітлюється структура розробленої моделі: її концептуально-цільовий, змістовий, технологічно-методичний, організаційно-діяльнісний і результативний компоненти, ціннісно-змістова основа й функції кожного з них. Обґрунтовано склад концептуально-цільового компонента модельного конструкту. Розкрито такі його елементи: 1) загальну мету моделювання 2) методологічні підходи; 3) цілі підготовки: складники системи професійно-цифрових компетентностей викладача (реалізована ідея ізоморфної відповідності груп компетентностей певним професійним функціям); 4) дві групи принципів досягнення цих цільових орієнтирів. Акцентовано увагу на провідних функціях змістового компонента моделі. Схарактеризовано цілісні властивості і напрями оновлення змісту підготовки: культуропанівний, системно-цифровий, цілісно-розвивальний, гуманістично-психопедагогічний, валеологічно-захисний і євроінтеграційний. У технологічно-методичному компоненті моделі віддзеркалено складники двох авторських технологій: 1) організації цілісного саморозвитку майбутніх викладачів у модульно-розвивальній системі їх дистанційного і змішаного навчання; 2) психолого-педагогічного супроводу культивування майбутнім викладачем психічного оздоровлення і національно значущих дій у ситуації воєнного стану в країні. Їх функція – виступати провідними цінностями-засобами розкриття оновленого змісту і досягнення нових цілей. Розкрито системні умови досягнення якості організації педагогічних дій у вимірі оновлених цілей підготовки. Зроблено акцент на результативному компоненті моделі, який виконує функцію сукупного відтворення потенційно можливого нового знання про професійну підготовку у

педагогічному ЗВО.

Ключові слова: структура моделі; професійна підготовка; ЗВО; майбутній викладач; професійно-цифрові компетентності; принципи оновлення змісту; принципи побудови і реалізації технологій; цифровізація.

Kucheryavy Oleksandr

THE MODEL FOR PREPARING A FUTURE TEACHER OF A HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION INSTITUTION FOR PROFESSIONAL ACTIVITY UNDER CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF SOCIETY

Abstract. *The article highlights the structure of the developed model: its conceptual and target, content, technological and methodological, organizational and activity, and result components, the value and content basis and functions of each of them. The composition of the conceptual and target component of the model construct is substantiated. The following elements are disclosed: 1) the general purpose of modelling; 2) methodological approaches; 3) training goals: components of the system of professional digital competencies of a teacher (the idea of isomorphic correspondence of competence groups to certain professional functions is realized); 4) two groups of principles for achieving these targets. The attention is focused on the leading functions of the content component of the model. The integral properties and directions of updating the content of training are characterized: culture-dominated, system-digital, holistic-developmental, humanistic-psycho pedagogical, valeological-protective and European integration. The technological and methodological component of the model reflects the components of two author's technologies: 1) organization of holistic self-development of future teachers in the modular developmental system of their distance and blended learning; 2) psychological and pedagogical support for the cultivation of mental health and nationally significant actions by future teachers in the situation of martial law in the country. Their function is to act as the leading values-means of revealing the updated content and achieving new goals. The systemic conditions for achieving the quality of the organization of pedagogical actions in terms of updated training goals are revealed. The emphasis is placed on the effective component of the model, which performs the function of cumulative reproduction of potentially possible new knowledge about professional training in a pedagogical university.*

Key words: *model structure; professional training; higher education institution; future teacher; professional digital competencies; principles of content updating; principles of building and implementing technologies; digitalization.*

Постановка проблеми, її актуальність. Деструктивний вплив розв'язаної російським агресором повномасштабної війни на процеси життєдіяльності українців загалом і освітян, зокрема, вимагає перегляду

ідеології й політики функціонування всіх освітніх ланок, але передусім організації системи неперервної педагогічної освіти. Чільне місце в ній займає професійна підготовка викладача вищої педагогічної школи в умовах її цифровізації, від якості конструктивної трансформації якої у вимірах максимально можливого сприяння реалізації екзистенційних потреб країни воєнного і повоєнного часу залежить ефективність виконання педагогічними ЗВО соціального замовлення на випускника. У цьому плані проблема розроблення теоретико-технологічного аналогу (еталону) оновлення відповідного процесу – моделі – є актуальною у теоретичному і практичному вимірах. У першому – її розв'язання працює на розвиток положень теорії й методики професійної освіти щодо перетворення професійної підготовки майбутніх викладачів у цілісно-розвивальну з урахуванням потреб в її цифровізації і перебудови в контексті сприяння розв'язанню національно-визвольних завдань і завдань оновлення країни в післявоєнний період. У другому – отримане модельне уявлення про процес, що досліджується, має достатній концептуальний, ціннісно-цільовий, ціннісно-змістовий і ціннісно-інструментальний потенціал для його використання на практиці в складних сучасних умовах функціонування ЗВО.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Теоретичною базою моделювання насамперед були результати наукового пошуку у вимірі національно-культурної парадигми розвитку освітньої системи (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, Г. Філіпчук та ін.). Особливо значущими виявилися положення про націєтворчість освіти (Філіпчук, 2014), роль національної культури та наповнення змісту освіти цінностями, що творять національну ідентичність, у вихованні української нації й зміцненні соборної Державності (Філіпчук, 2016), національно-державну цінність «українськість» та її формування в освітньому і соціокультурному середовищах (Філіпчук, 2018).

У контексті розгляду відповідних публікацій під кутом врахування в них потреби в інтеграції педагогічних і цифрових засобів організації освітнього процесу роль вельми актуальних зіграла стаття щодо концептуальних засад підготовки майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства (Петренко, 2023).

При розробленні моделі аналізувалися наукові засади цифровізації освіти, що створені зарубіжними (М. Ампудж, Б. Андерсен, М. М. Бакбікер, Д. Белл, М. Кастельс, Ю. Койвисто, Р. Коллінз, Ф. Муніес, К. Хевіт та ін.) та вітчизняними (В. Биков, К. Власенко, Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Кадемія, Ю. Машбиць, О. Кузьмінська, Н. Морзе, Л. Панченко, С. Семеріков, О. Спін та ін.) науковцями. Бралися, зокрема, до уваги: 1) висвітлені Л. Панченко положення про сутність проєктування й розвитку інформаційно-освітнього середовища у сучасному університеті

(Панченко, 2011); 2) визначені О. Кузьмінською теоретико-методичні основи проектування і застосування цифрового освітнього середовища наукової комунікації магістрів-дослідників (Кузьмінська, 2020); 3) розкриті С. Семеріковим теоретико-методичні засади інформатизації навчання інформатичних дисциплін у вищих освітніх закладах (Семеріков, 2009); 4) віддзеркалені в монографії К. Колос теоретико-методичні засади проектування і використання комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти (Колос, 2016).
Констатовано: 1) наявність великої уваги з боку вчених цифровій компетентності фахівця; 2) відсутність цілісного підходу до виділення і формування різновидів професійної компетентності у майбутніх викладачів ЗВО в умовах магістратури: а) дослідницької (С. Архипова, Л. Бондаренко, О. Кисла та ін.); б) соціальної (О. Субіна та ін.); в) методичної (А. Борисова); г) моніторингової (К. Власенко та ін.); 3) факт не розробленості уявлень про категорії «професійно-цифрова компетентність» і «професійно-цифрова культура».

З'ясовано, що, по-перше, в науковому дискурсі приділена увага перетворенню професійної підготовки педагога в джерело його особистісно-професійного розвитку (І. Зязюн, В. Семиченко, В. Гриньова, Н. Гузій, О. Дубасенюк, В. Мойсієнко, Т. Федірчик та ін.), а по-друге, існують дослідження щодо моделювання цільових орієнтирів цього процесу – педагогічного професіоналізму і педагогічної культури. Йдеться насамперед про створену В. Гриньовою модель педагогічної культури майбутнього вчителя (Гриньова, 1998, с. 98), а також про структурно-змістову модель педагогічного професіоналізму, побудовану Н. Гузій (Гузій, 2004, с. 217), розроблену Т. Федірчик модель науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищого навчального закладу (Федірчик, 2015). Моделювання професійної підготовки майбутнього викладача педагогічного ЗВО в умовах цифровізації суспільства ще не було предметом наукового пошуку.

Мета статті – висвітлення ціннісно-змістової основи структурних компонентів моделі підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування цілісної сукупності уявлень про модель підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства спиралося на розроблені раніше методологічну платформу і систему професійно-цифрових компетентностей викладача вищої педагогічної школи як цільового орієнтиру організації відповідного процесу.

Нам імпонують думки тих науковців, які під моделюванням освітніх явищ і процесів розуміють створення теоретичних аналогів (еталонів) певних реальних фрагментів педагогічної дійсності. До прикладу,

О. Дубасенюк вважає, що «модель виступає як теоретичний взірць-еталон, водночас моделі є засобом існування знань, носієм знань, – це штучний елемент, який створюють для кращого пізнання системи» (Дубасенюк, 2015, с. 13).

Модель підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства у статусі її взірця-еталона є націленим на виконання соціального замовлення у воєнний і повоєнний час відкритим полісистемним утворенням цілісної сукупності взаємопов'язаних компонентів – концептуально-цільового, змістового, технологічно-методичного, організаційно-діяльнісного і результативного, – кожний з яких як особливе системне утворення в межах полісистемного виконує підпорядковані загальній цілісно-розвивальній спрямованості всього взірця-еталона специфічні функції.

Основними елементами *концептуально-цільового компонента* є: загальна мета моделювання: перетворення професійної підготовки майбутніх викладачів у джерело їх цілісного розвитку і саморозвитку; методологічна платформа – системний, синергетичний, цілісний, аксіологічний, акмеологічний, культурологічний, компетентнісний і особистісно-діяльнісний підходи (її ядро – акме-синергетична парадигма, в координатах якої моделювання підпорядковується головній *концептуальній ідеї* вітально-аксіологічної детермінації самоорганізації на синергетичних засадах цілісного акмеологічного розвитку майбутнього викладача педагогічними і цифровими засобами); докорінно змінені цілі відповідної підготовки в ситуації її цифровізації й глобальних викликів для України (ними передусім є компоненти системи професійно-цифрової компетентності викладача); принципи досягнення оновлених цільових орієнтирів.

Формулювання оновлених цілей – результат реалізації провідної *концептуальної ідеї*: професійно-цифрові компетентності викладача вищого педагогічного освітнього закладу знаходяться в ізоморфній залежності з його професійними функціями (духовно-патріотична, евристично-цифрова, управлінсько-цифрова, саморозвивально-цифрова, валеологічно-цифрова, виконавсько-цифрова, технічно-цифрова і функція забезпечення цифрової безпеки) і утворюють цілісну систему – еталонну модель цільового орієнтиру цифровізованого освітнього процесу в магістратурі й аспірантурі.

Професійно-цифрова компетентність викладача – це таке стрижневе новоутворення особистості й форма виявлення рівня вітально-аксіологічного потенціалу цього фахівця в освітньо-цифровому середовищі педагогічного університету, що як продукт його інтелектуальної, комунікативної й афективної активності певної професійно-функціональної приналежності якісно сприяє при дистанційній і змішаній формах

розвивального навчання усвідомленню і засвоєнню студентами соціально обумовленого ціннісного змісту випереджувальної час освіти, виконує роль платформи для власного подальшого акмеологічного розвитку та є насамперед основним елементом педагогічно-цифрового професіоналізму в когнітивному вимірі (його культура є складовою професійно-цифрової культури). Система професійно-цифрових компетентностей викладача вищого педагогічного освітнього закладу як суб'єкта забезпечення в умовах інформатизації суспільства особистісного, професійного і професійно-культурного розвитку майбутніх педагогів – це еталонна модель цільового орієнтиру підвищення якості його професійної діяльності за пріоритетним напрямом її цифровізації, цілісна сукупність фахових здатностей різної функціональної приналежності у вимірах потреб національного культуротворення, випереджувального поступу української освіти, її інтеграції в європейський освітній простір (Кучерявий, 2022).

Принципи досягнення визначених цільових орієнтирів поділяються на дві групи: 1) принципи оновлення змісту підготовки майбутніх викладачів в умовах цифровізації суспільства; 2) принципи побудови і реалізації її технологій.

До першої групи входять такі основні принципи: *інтеграції у змісті освіти майбутніх викладачів знань гуманітарного соціокультурного, професійно-предметного і професійно-психопедагогічного, валеологічного (з пріоритетністю аспекту досягнення психічного здоров'я) і безпекового характеру; культивування стратегічних ліній оновлення змісту педагогічної освіти майбутніх викладачів у контексті його професійно-психопедагогічної й цифрової фундаменталізації в гармонійній єдності; домінантності культури-панівного україноцентристського напрямку оновлення змісту професійної підготовки майбутнього викладача з використанням цифрових технологій; закладання ціннісно-змістового фундаменту еталонного образу викладача-майстра педагогічного ЗВО майбутнього у вимірі його відповідності вимогам до сприяння культуротворчому європейському поступу України; інтеграції у змісті освіти майбутніх викладачів знань гуманітарного соціокультурного, професійно-предметного і професійно-психопедагогічного, валеологічного (з пріоритетністю аспекту досягнення психічного здоров'я) і безпекового характеру.*

Перша сукупність принципів другої («технологічної») групи стосується технології організації цілісного саморозвитку майбутніх викладачів у модульно-розвивальній системі їх дистанційного і змішаного навчання. Схарактеризовано такі основні принципи: культивування ключової спрямованості модульно-розвивальної системи дистанційного і змішаного навчання майбутніх викладачів на їх включення в процес цілісного саморозвитку впродовж життя; акцентуації задачної технології при проектуванні й організації модульно-розвивального навчання

майбутніх викладачів у дистанційному і змішаному форматах; вітально-аксіологічної детермінованості особистісно-професійного саморозвитку майбутніх викладачів в умовах цифровізації професійної підготовки модульно-розвивального типу.

Друга сукупність принципів цієї ж другої групи знаходиться у вимірі розробленої технології психолого-педагогічного супроводу культивування майбутнім викладачем психічного оздоровлення і національно значущої дії у ситуації воєнного стану в країні. До неї належать принципи: психооздоровчої та мобілізаційної спрямованості формул-настанов особистості майбутнього викладача на адекватне потребам у самозахисті й дії сприйняття стресу без дистресу; неперервності відкриття в собі нових життєтворчих сил для допомоги людям, опанування цінностями змісту професійно-педагогічної освіти й самовдосконалення; невідкладності оновлення «Я – концепції» професійного становлення і розвитку в умовах війни та відродження України; панування близьких цілей і щоденних дій у власній системі особистісно-професійної самотворчості й волонтерської допомоги людям.

Змістовий компонент моделі як системне утворення є «носієм» оновлених за певними стратегічними напрямками цінностей.

У фокусі перетину соціальних потреб у відродженні України після війни і потреб особистості майбутнього викладача у цілісному розвитку, безпеці й психічному здоров'ї зміст вищої фахової освіти визначено як цілісну сукупність таких взаємопов'язаних структурних компонентів: знання цінностей професійної, національної й загальнолюдської культури на особистісному рівні; самоцінні професійні уміння та навички різнобічної функціональної приналежності (способи фахової діяльності); досвід творчої, культуротворчої діяльності та науково-дослідної роботи; досвід емоційно-вольового ставлення до духовних, професійних, національних і загальнолюдських цінностей та світу в цілому; досвід саморегуляції фахового становлення, професійних самоосвіти і самовиховання, духовного і загального саморозвитку; досвід культурного міжособистісного спілкування та громадської активності.

Змістовий компонент моделі передбачає такі стрижневі напрями досягнення змістом професійно-педагогічної освіти майбутніх викладачів функціональної повноти: 1) активне збагачення компонентів змісту професійно-педагогічної освіти цінностями, цілісна сукупність яких максимально забезпечує якісне виконання цим феноменом в гармонійній єдності культуротрансляційної, культурозбережувальної, культуровідтворювальної й культуро-розвивальної функцій; 2) посилення аксіологічного складу змісту з метою позитивно-результативного виконання ним всіх своїх функцій інструментально-фундаментальною системою цінностей цифрової культури з аксіосферою цифрової компетентності педагогічного працівника ЗВО як її ядром; 3) суттєве збільшення у змісті

освіти аксіологічного потенціалу, що прямо пов'язаний з категорією «самості»: набуттям майбутнім викладачем досвіду самодіяльності, самоорганізації в освітньо-цифровому середовищі засобами самотворчості, педагогічної творчості й цифровими засобами професійного самостановлення і саморуку до вершин професійної зрілості; 4) надання особливої уваги оптимальній потенційній реалізації змістом педагогічної освіти функції носія цінностей акмеологічно-розвивальної майбутнього викладача спрямованості в особистісному, професійному і професійно-культурному планах; 5) розширення функціонального складу змісту освіти за рахунок валеологічно-психопедагогічної функції в її єдності з діяльнісно-активізуючою за напрямками: а) онлайн-сприяння психічному оздоровленню майбутнього педагога вищої школи як заручника жадливих руйнівних для психіки особистості наслідків війни, мотивації, змістовому наповненню, організації й стимулюванню викладачем активних національно й особистісно значущих дій студента; б) «озброєння» студентів цінностями гуманістичної педагогіки добра і педагогіки любові, значущими для роботи з психічно травмованими війною учнями «зі зраненим серцем»; в) введення в функціональну систему змісту освіти функції культивування безпеки життєдіяльності викладача і майбутнього викладача в екстремальних ситуаціях; 7) підвищення потужності ціннісного поля змісту його євроінтеграційною складовою, стрижнем якої є аксіо-культуросфера цілісної моделі викладача європейського рівня.

У моделі зафіксовані основні інтегральні характеристики змісту: ціннісна духовно-етнокультурна відповідність вимогам щодо максимального сприяння існуванню української державності в умовах російської агресії; здатність бути потужним інструментом сприяння відновленню країни і культуротворенню українців після війни.

Своєрідним системним, але локальним порівняно зі взірцем-еталоном, утворенням є *технологічно-методичний компонент* моделі. Якісне перетворення його традиційної структури – це наслідок проектування організації освітнього процесу у вищій педагогічній школі за двома авторськими технологіями, кожна з яких має концептуальну (концептуальні принципи технологій описано вище), змістову і процесуальну підсистеми.

Перша – *технологія організації цілісного саморозвитку майбутніх викладачів у модульно-розвивальній системі їх дистанційного і змішаного навчання* – має змістову підсистему, до якої насамперед належать: досвід евристичної навчально-професійної діяльності за модульним принципом з використанням цифрових засобів; досвід самоорганізації цифрового супроводу науково-дослідної роботи; досвід професійної самоосвіти і самовиховання з опертям на цифрові технології; досвід професійно-педагогічної творчості у цифровому форматі. Родзинка змістової підсистеми – зміст евристичних професійно-педагогічних задач

вищого рангу значущості для цілісного саморозвитку майбутнього викладача і система навчальних професійно-педагогічних задач різної функціональної приналежності.

У *процесуальній* підсистемі – п'ять етапів: мотиваційний, проектувальний, організаційно-діяльнісний, морально-стимулювальний і оцінно-контрольний. Чільне місце на мотиваційному етапі належить двом групам методів педагогічного впливу: 1) забезпечення емоційного переживання знань психолого-педагогічних основ цілісного саморозвитку майбутнього викладача; 2) самопізнання студентом власних можливостей у кар'єрному зростанні. Основними методами, що застосовуються на проектувальному етапі, є: вправлення у моделюванні власного професійного образу «Я» майбутнього; орієнтація на написання творів-есе щодо передбачення і прогнозування свого саморуку до вершин професійної зрілості; вправлення у розробленні кар'єрограм особистісного типу та ін. Організаційно-діяльнісний етап характеризується такими методами, як тренінг самоорганізації студентами особистісного саморозвитку, ігровий e-secondment, підгрупами способів особистісно-професійної самотворчості, професійно-педагогічної творчості, організації науково-дослідної діяльності. На стимулювальному етапі домінують методи: морального заохочення, пізнавальні ігри (аспекти цілісного саморозвитку фахівця-педагога), відеодемонстрації майстерного виконання викладачами своїх функцій, конкурси проєктів цілісного саморозвитку, дискусії майбутніх викладачів щодо них тощо. Провідними методами педагогічної оцінки досягнень майбутнього викладача як суб'єкта саморозвивальної діяльності є актуалізація неповторності й перспективності отриманих студентом результатів, переконання в їх винятковій значущості та красі, схвалення систематичного довільного самоконтролю саморозвивальних дій, демонстрація поваги до студента як творця власного професійного «Я».

Змістова підсистема другого технологічного утворення моделі – *технології психолого-педагогічного супроводу культивування майбутнім викладачем психічного оздоровлення і національно значущих дій у ситуації воєнного стану в країні* – містить психопедагогічні знання про сукупність принципів, методів й інструментів стимулювання успішного виходу з тривожного стану за рахунок активної діяльності самооздоровчого, пізнавального, саморозвивального, просвітницького і волонтерського характеру. Розгортання цієї технології у *процесуальній* підсистемі має вигляд: 1) діагностичний етап (група методів діагностики тривожності як психічного стану особистості і сукупність емпіричних методів діагностики тривожності студента); 2) мотиваційно-мобілізаційний етап (основні методи: ідентифікації з майбутнім викладачем; ототожнення зі студентом; рефлексивних роздумів за студента як заручника наслідків війни; актуалізації власного досвіду і досвіду інших людей щодо

збереження психічного здоров'я; група методів формування у студентів смислотвірних мотивів самооздоровлення; 3) навчально-психостабілізаційний етап (методи: зняття психічної напруги; відкриття в собі нових життєтворчих сил для активної діяльності; сприяння повороту власної – національної й професійної – свідомості на своє «Я»; створення умов для емоційного переживання ідеального і реального образів педагогічно-цифрового професіоналізму, їх порівняння; розроблення нової «Я – концепції» та ін.). Операційно-діяльнісний етап (методи: щоденних дій за напрямками – волонтерської допомоги людям, просвітницької роботи, розроблення і реалізації цілей і завдань-самозобов'язань у сфері особистісно-професійного становлення чи саморозвитку та ін.).

Актуалізовані у моделі підсистеми «концептуально-цільовий компонент», «змістовий компонент», підсистема сукупності технологій і методики є платформою для побудови і функціонування наступного складника – «організаційно-діяльнісний компонент», стрижнем якого є умови якісної організації особистісно зорієнтовано взаємодії професорсько-викладацького складу і студентів у вимірі сучасних нагальних і післявоєнних суспільних потреб. Вони розподіляються на зовнішні та внутрішні. До негативних зовнішніх насамперед відносяться: відсутність у держави під час війни можливостей для повноцінного фінансування програм розвитку педагогічних університетів; недостатня підтримка за об'єктивними причинами з боку державних інституцій інноваційного пошуку закладів вищої педагогічної освіти у сфері фундаменталізації й цифровізації професійної підготовки майбутніх викладачів. Основні необхідні внутрішні умови:

1) панування в університеті ідеології оновлення змісту й технологій підготовки майбутніх викладачів у вимірах досягнення якості її цифровізації й відповідності потребам країни під час воєнного стану і у період післявоєнного відновлення;

2) створення у закладі вищої педагогічної освіти професійно-цифрового середовища зі спрямованістю на особистісно-професійний і професійно-культурний розвиток і саморозвиток майбутніх викладачів;

3) підготовленість професорсько-викладацького складу університету до оновлення і реалізації в контексті нових соціальних потреб навчальних програм і технологій підготовки майбутніх викладачів на основі цифрових засобів.

Останній структурний компонент моделі – *результативний* – також має системне «обличчя»: результатом є інтегральна ефективність професійної підготовки майбутніх викладачів у вимірах її цифровізації та потреб відродження країни після війни. До основних складників результату, що запланований як системне утворення, належать достатньо високі рівні якісної трансформації всіх складових освітнього процесу у педагогічних вишах за напрямом сприяння реалізації екзистенційних та інших потреб

суспільства у военний і повоєнний періоди, сформованість у майбутніх викладачів системи професійно-цифрових компетентностей, досвіду особистісно-професійного саморозвитку з опертям на цифрові технології та, як мінімум, досвіду проєктування професійно-культурного саморозвитку впродовж життя. Уявлення про кінцевий результат є похідною від врахування всієї складності, різноспрямованості (на потреби соціуму і потреби особистості), багатовимірної специфіки і різнорівневого характеру цілей освітнього процесу, зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на нього.

Визначена система функцій, які притаманні структурним компонентам моделі: концептуально-цільовий виконує функцію носія ціннісних уявлень про цілові орієнтири і принципи професійної підготовки студентів в умовах війни та цифровізації суспільства; змістовий виконує культуро-розвивальну, культуроактивізаційну, культуротрансляційну, валеологічно-захисну, цілісно-розвивальну і особистісно-розвивальну функції; основна функція технолого-методичного компонента – інструментальна (технології відносяться до цінностей-засобів); організаційно-діяльнісний компонент реалізує функції умов як спеціально створених у закладах освіти обставин, за яких потенційно можливо досягти якості організації педагогічної дії в ньому; уявне сукупне відтворення потенційно можливого нового знання про професійну підготовку майбутніх викладачів педагогічних ЗВО – функція результативного компонента взірця-еталона цього процесу.

Всі компоненти спроєктованої моделі є взаємопов'язаними блоками інформації про результати змін під дією сукупності факторів у цілях, змісті, технологіях і організації підготовки майбутніх викладачів до професійної діяльності в умовах її цифровізації й у вимірах потреб суспільства у военний час і повоєнний період.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Моделювання підготовки майбутнього викладача закладів вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства – це створення теоретичного взірця-еталону оновлення цього процесу з урахуванням його суспільних функцій, потреб і спрямованості під час війни і у повоєнний період, чинників впливу на нього та специфіки і можливостей предмета викладацької праці. Основними факторами моделювання виступають такі: *національно-потребнісний* (віддзеркалення у стратегії і змісті взірця професійної підготовки, що цифровізується, потреб у збереженні, захисті й укріпленні української нації, її оновленні у повоєнний час); *парадигмально-методологічний* (розроблення теоретичного конструкта на основі оптимальної у соціальному й особистісному вимірах парадигмально-методологічної платформи); *теоретико-практичний* (опертя змісту моделі на практичний досвід педагогічних ЗВО у вирощуванні інновацій під час системних викликів суспільству і теоретичний фундамент насамперед перетворення професійної підготовки майбутнього викладача у вимірі її

цифровізації в джерело його цілісного розвитку і саморозвитку); *валеологічно-психопедагогічний* (відображення у змістовому і технологічно-методичному складниках моделі цінностей-знань і цінностей-засобів щодо мобілізації психологічних ресурсів життєстійкості людини під час війни, гуманної взаємодії з дитиною зі «зраненим серцем» на засадах педагогіки добра і любові).

Провідними сутнісними характеристиками моделі є: відповідність національно-культурній парадигмі розвитку вітчизняної освітньої системи; спрямованість на сприяння реалізації екзистанційних потреб суспільства у період дії в країні воєнного стану та потреб її відродження і культуротворення після війни; здатність виступати у ролі конструктивної цінності-еталону оновлення професійної підготовки майбутніх викладачів педагогічних ЗВО за модульно-розвивальним принципом з опертям на актуалізовані психопедагогічні й цифрові інструменти в їх єдності; підпорядкованість методологічним ідеям щодо аксіологічної детермінації акмеологічного цілісного розвитку майбутнього викладача засобами його розвивальної професійної підготовки на синергетичних засадах.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні статусу розробленої моделі як концептуальної й структурно-функціональної, пошуку способів і засобів її трансформації в парадигмальну.

Список використаних джерел

- Гриньова, В.М. (1998). *Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти)*. Харків: Основа.
- Гузій, Н.В. (2004). *Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти*. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова.
- Дубасенюк, О.А. (2006). Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки. *Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку*: монографія / авт. кол.: О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька та ін.; за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Колос, К.Р. (2016). *Проектування і використання комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти: теоретико-методичні засади*: монографія. Житомир: Волинь.
- Кузьмінська, О.Г. (2020). *Теоретико-методичні засади проектування і застосування цифрового освітнього середовища наукової комунікації магістрів-дослідників*: дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.10. Старобільськ.
- Панченко, Л.Ф. (2011). *Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційно-освітнього середовища університету*: монографія. Луганськ: ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка.

- Петренко, Л.М. (2023). Концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів педагогічного закладу вищої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*: Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 1 (7), 140-151. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.140-151](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.140-151).
- Семеріков, С.О. (2009). *Фундаменталізація навчання інформатичних дисциплін у вищій школі*: монографія. Кривий Ріг: Мінерал; К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова.
- Федірчик, Т.Д. (2015). *Розвиток педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи (теоретико-методичний аспект)*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т.
- Філіпчук, Г.Г. (2014). *Націєтворчість освіти*. Чернівці: Зелена Буковина.
- Філіпчук, Г.Г. (2016). *Національна ідентичність: культурно-освітній вимір*: монографія. Чернівці: Друк Арт.
- Філіпчук, Г.Г. (2018). *Українськість: витоки, виклики, відповіді*: монографія. К.: Майстер книг.
- Kucheryavi, O. (2022). System of professional-digital competencies of a teacher of a higher pedagogical educational institution. *Science Rise: Pedagogical Education*, 2 (47), 44-49. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.255072>

References (translated and transliterated)

- Dubasenyuk, O.A. (2006). *Kontseptual'ni modeli pedahohichnoyi osvity: naukovi poshuky ta zdobutky. Profesiyno-pedahohichna osvita: suchasni kontseptual'ni modeli ta tendentsiyi rozvytku [Conceptual models of pedagogical education: scientific research and achievements. Professional and pedagogical education: modern conceptual models and development trends]*: monohrafiya / avt. kol.: O.A. Dubasenyuk, O.YE. Antonova, S.S. Vitvyts'ka ta in.; za zah. red. O.A. Dubasenyuk. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. I. Franka [in Ukrainian].
- Fedirchuk, T.D. (2015). Rozvytok pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyshchoyi shkoly (teoretyko-metodychnyy aspekt) [Development of pedagogical professionalism of a young teacher of a higher school (theoretical and methodological aspect)]. Chernivtsi: Chernivets'kyy nats. un-t [in Ukrainian].
- Filipchuk, H.H. (2014). *Natsiyetvorchist' osvity [National creativity of education]*. Chernivtsi: Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
- Filipchuk, H.H. (2016). *Natsional'na identychnist': kul'turno-osvitniy vymir [National identity: cultural and educational dimension]*: monohrafiya. Chernivtsi: Druk Art [in Ukrainian].
- Filipchuk, H.H. (2018). *Ukrayins'kist': vytoky, vyklyky, vidpovidi [Ukrainianness: origins, challenges, answers]*: monohrafiya. K.: Mayster knyh [in Ukrainian].
- Hryn'ova, V.M. (1998). *Formuvannya pedahohichnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya (teoretychnyy ta metodychnyy aspekty) [Formation of the pedagogical*

- culture of the future teacher (theoretical and methodical aspects)*]. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].
- Huziy, N.V. (2004). *Pedahohichnyy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty* [Pedagogical professionalism: historical, methodological and theoretical aspects]. Kyiv: NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Kolos, K.R. (2016). *Proyektuvannya i vykorystannya komp'yuterno-oriyentovanoho navchal'noho seredovyscha zakladu pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity: teoretyko-metodychni zasady* [Design and use of a computer-oriented educational environment of a postgraduate pedagogical education institution: theoretical and methodological principles]: monohrafiya. Zhytomyr: Volyn' [in Ukrainian].
- Kucheryavi, O. (2022). System of professional-digital competencies of a teacher of a higher pedagogical educational institution. Science Rise: Pedagogical Education, 2 (47), 44-49. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.255072> [in English].
- Kuz'mins'ka, O.H. (2020). *Teoretyko-metodychni zasady proyektuvannya i zastosuvannya tsyfrovoho osvith'noho seredovyscha naukovoyi komunikatsiyi mahistriv-doslidnykiv* [Theoretical and methodological principles of design and application of the digital educational environment of scientific communication of masters-researchers]: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.10. Starobil's'k [in Ukrainian].
- Panchenko, L.F. (2011). *Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku informatsiyno-osvith'noho seredovyscha universytetu* [Theoretical and methodological foundations of the development of the information and educational environment of the university]: monohrafiya. Luhans'k: DZ LNU imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
- Petrenko, L.M. (2023). *Kontseptual'ni zasady pidhotovky maybutnikh vykladachiv pedahohichnoho zakladu vyshchoyi osvity v umovakh tsyfrovoyi transformatsiy i suspil'stva* [Conceptual principles of training future teachers of a pedagogical institution of higher education in the conditions of digital transformation of society]. Visnyk kafedry YUNESKO «Neperervna profesiyina osvita XXI stolittya»: Kyiv: IPOOD imeni Ivana Zhyazyuna NAPN Ukrainy, 1 (7), 140-151. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.140-151](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.140-151) [in Ukrainian].
- Semerikov, S.O. (2009). *Fundamentalizatsiya navchannya informatychnykh dystsyplin u vyshchey shkoli* [Fundamentalization of the teaching of informatics disciplines in higher education]: monohrafiya. Kryvyi Rih: Mineral; K.: NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].